

Renskrift av järnbärareförordning från 1691

Copia

Förordning hwarEffter Åldermannen öfwer stadsens Järndragare, samt Järndragarne i synnerheet skola hafwa sig at rätta nembl[igen]

- 1:mo Skall Åldermannens skyldigheet wara att ställa Järnbärarne till arbete både wid stora och mindre Järnwågen, så lagandes att ingen af de trafiquerande i någon måtto af hans eller arbets folkets försummelse blifwer ophållen, sedan skall han riktigt till Books föra alla påster som afwäges, hwad namn de hälst hafwa kunna, och därpå till arbets folket zedlar gifwa, deras arbets löön utfordra af dem, som låtit wäga, så at ingen af arbets folket må hafwa orsaak till att klaga det af Åldermannens förseende dem någon skada blijr tillfogad, antingen af någon påsts utheslutande, inskrifwande eller någon mißbräckning uti siälfwa arbetzlöhnens uträcknande, Jämbwähl skall och denne Åldermannens plicht wara, att han tillijka med de förordnade wägare uti stora Wågen fitigt upwachtar, och med afwägandet sig troligen förhåller, så att hwarken kiöpare eller sälljare någon skada deraf ljda.
2. Skall och så Åldermannen wijd Öfwerwägarens påfordran hafwa folket wid wågen tillstädes, att ingen som något hafwer at låta wäga, må blifwa ophållen, och skall då bemålte Ålderman för det öfriga wid alla olyckeliga händelser af Eldswåda, antingen det är i staden eller på mallmarne, och så straxt infinna sig med sitt arbetz folk, ställandes dem uthi god ordning till att använda deras högsta flijt, att släcka Elden och afwärja den fahra, som kan wara för handen, för allting så lagandes, at intet klagomåhl öfwer hans person eller fälkets uteblifwande förspörjes, och sedan Elden är utsläckt, skall han heela Embetet tillhopa kalla, noga af Rothemestarne effterfråga, om alla deras karlar warit tillstädes, och där någon finnes hafwa sig försummat, som icke lagligen har warit förhindrad, skall han den upteckna och wederbörligen angifwa.
- 3:tio Skall ingen karl ibland Järndragarne blifwa antagen med mindre han först uti Collegio har upwist paß och goda bewis ifrån sin huus bonde, som han sist tient hafwer, och sedan får en in-teckningz zedel den han Åldermannen och sig till rättelse och vidare advancement öfwerlefwerera böör.
- 4:to Skall och altid det ordinarie Järndragare Embetet bestå af 100 fullkommelige arbetskarlar hwarunder 10 st[ycken] skickelige Rotmästare skall förordnas som hwardera nije Järndragare under sin Rothe till arbete styrer, noga tillseendes, at ingen af them, hwarken af försummelse, otroheet, fyllerie eller på annat sätt begår något feel, utan deras arbete tillbörligen förrätta.
- 5:to Är och Järndragare Embetets plicht at alle arbets dagar sig uti Järngrafwen klåckan femb om mårgeonen infinna, då så wähl Åldermannen, som Rotmästare skola noga tillsee, om hela Embetet

Postadress

Stockholms stadsarkiv
Box 22063
104 22 Stockholm

Besöksadress

Kungsklippan 6

Telefon

+46(0)8 508 28 300

Telefax

+46(0)8 508 28 301

E-post

stadsarkivet@ssa.stockholm.se

Internet

www.ssa.stockholm.se

tillstädes är, och der någon finnes, som utan skiählig uhrsächt försummar tiden och utheblifwer, så skall den till det straff wara fallen, som uti den 1 Puncten förmähles, Jembwähl skall och så sedan som manskapet således är opräcknat, hwar och en Rotemästare gå med sitt manskap till sitt arbete, som wahnligt plägar wara, och när icke arbete faller på alle ställen, så skall Rotmästarn, som arbetet stanar före sig ofördröjeligen infinna med sine karlar wijd det rum som något arbete förrättas, på det at alle med samnad hand måtte arbeta och förtiena den dehl, som emellan dem sedan lijka utskiffnad warder.

6. Skall och alle Järndragare, som blifwa sine egne karlar inlewerera uti Embets lådan 25 daler kopp[armynt], hwilka penningar af Åldermannen skall emottagas till att hålla Räckning deröfwer, sampt och öfwer de bötespenningar, som uti Embets Cassan inlägges, hwaraf deras döde och andra skole hafwa sin deel effter wahnligheten att undfå, så at förmedelst all troheet och god Räckning af Åldermannen skall blifwa förrättat.
- 7:mo Skall och Åldermannen uti handels Collegio påminnelse giöra, at wijd slutet af arbetet, eller hwad tid som tienligast finnes om åhret, någon af handelß Collegio måtte blifwa förordnad, som deras Embets låda öfwerseer, och med Åldermannen däröfwer Räckning håller, på det de altid måtte hafwa uti friskt minne, huru deras dehl blifwer hanterat.
- 8:vo Skall och wid Järndragare Embetet den Ordning hållas, som för detta waret wahnligt, nembl[igen] at då en Egen karl igenom döden afgår, hans effterlemnade Enckia till sitt och de sinas underhåld skall niuta 1/3 part af en mans deel, ifrån den tiden, som Embetet sig wid sommarens begynnelse samman gifwit och intill hösten, då arbetet studzar, hwilken 1/3 deel af penningar hennes Änkiokarl skall wara förplichtat till henne riktigt lefwerera och ingen penning henne af hända.
- 9:no Skall och i lijka måtto den wahnlige ordningen hållas, at de af Embetets penningar skole njuta till sine dödas begrafning nembl[igen] En egen karl till sitt lijk 25 daler till sin hustrus 25 daler och till hwarje sine barns begrafning 12 daler 16 ören En Enkie karl till sitt lijk 12 daler 16 öre för sin hustrus 12 daler 16 öre och till hwart theras barn 6 daler 8 öre som åldermannen alt af Embets penningarne utlewererar och riktigt till Räckning föra skall.
- 10:mo Skola Järnbäranne wäl och försichteligen opresa järnposterna eller annat som bljr oprest uti Järngrafwen så att genom deras förwållande, ingen påst omkull faller, i wijdrikt fall skola de wara plichtige genast at opresa den utan betahlning.
- 11:mo Järndragare Embetet skola hafwa sin wißa arfweds löön af de Trafiquerande at undfå utan något uppehåld, nembl[igen] för 1 skeppund stång och knipjörn, som ifrån upstäderna i Mählaren ankommer dragare löhn till wågen 1 öre silf[wermyn]t, för koppar, mäbing, ståhl och järnplåtar på samma sijda för hwart skeppund 1 1/3 öre silf[wermyn]t alt det järn som på östra sijdan ankommer ifrån Roslagen och Norrland, derföre skola de njuta för hwart skeppund till wågen 1 1/3 öre silf[wermyn]t effter som den wågen längre är, och till att opresa järn, koppar, mäbing eller annat slijkt derföre skola de bekomma uti dragare löhn 1 1/3 öre silf[wermyn]t, men der stycken eller andre swåra ting wäges, som hålla högre wicht än 5 skeppund derföre skola de åtnjuta arfweds löhn så till wågen som till utbärning 2 öre silf[wermyn]t för skeppundet och skulle det wäga öfwer 10 skeppund så skola de bekomma 2 2/3 öre silf[wermyn]t skeppundet.
- 12:mo Skall och Järnbärare Embetet hafwa i förråd godt arbets tyg, nembl[igen] kiärror, reep och stänger, hwarmed de kunna sitt arbete, utan någon af de Trafiquerandes uppehåld fortsättia, och skall i synnerhet wara rothmästarens plicht sådant at öfwerse och så laga, at derpå ingen brist och mangel är.
-

-
13. Skola och alla fehl, som af Järndragare Embetet begåås alfwarligen blifwa afstraffade på sätt och wijs som följer.
1. Der någon af Järnbärare med den ringaste otroheet befinnes, den samma skall icke allenast settias ifrån Embetet, utan uti handels Collegio angifwas, at undfå det straff som hans giärning förtient hafwer.
 2. Enär någon så af fyllerie sig belastar, at han sit arbete icke kan förrätta den samma skall till Embets Cassan böta 16 öre silf[wermyn]t och des utan skall Rotmästaren straxt en annan karl uti hans ställe antaga, som arbetet gör och förtiensten åtnjuter.
 3. Om någon sig försummar ifrån arbetet och icke säger Rotmästarn sin skyldiga ursecht, den skall för hwar tjma böta 4 öre silf[wermyn]t, och om det sker af Rotmästaren sielf, så skall han betahla dubbelt, Emedan han böre wara tillstädes, at stundeligen tillse, huru hans nje män deras arbete förrätta.
 4. Skulle någon finnas som af Embets penningarne något ifrån de andre till sin egen nytta undandölljer den samma skall hafwa förwätkat sin dehl, som han hela weckan kan hafwa förtient.
 5. Om någon Järndragare understår sig at wara owillig uti det som af wägaren eller åldermannen honom wid Embets Syßlan befallas at göra, af den samma tages arbets lappen och honom tillåtes icke arbeta för än han sig uti handels Collegio förklarar till at undfå sådant straff som han förtient hafwer.
 6. Jembwähl skola järnbärarne wid bytet infinna sig nychtre och beskiedlige, gifwandes deras ålderman den heder, som honom å magistratens wägnar tillkommer, ej warda olåtiga, bannas, swärja, eller göra något oliud, den som der emot brytee skall uti handels Collegio opkallas och effter sitt brott plichta.
 7. Skulle någon wara som icke allenast öfwerträder näst föregående punct, utan och så bär hand på sin ålderman, den samma skall androm till wahnagel, mista sin tienst och sedan straffas till kroppen effter Magistratens godtfinnande.

Denna förordningen ställer sig Järnbärare Åldermannen och samtl[ige] Järnbärarne till hörsam rättelse

Stock[hol]m stads handels Collegio den 28 apr[ilius] 1691.

Nom[ine] Coll[egii]
G. Hierzel

Cum originali concordare vidi
Carl Hierzeel
Colleg[ii] Not[arius]

L[oco] S[igilli]